

LIBERTATEA

Abonament: „Libertatea” cu suplimentele: Lei 50 pe an.
Pentru țărani: „Libertatea” cu „Foala Inter-
esantă” și „Plugarul Luminat” pe un an 40 Lei;
pe 6 luni 20 Lei, pe 3 luni 10 Lei.
Inserțiunile după înțelegere.

FOAIE PENTRU POPOR

Apare în fiecare Joi.

Director: Pr. IOAN MOȚA

Pentru America: „Libertatea”, „Foala Inter.” și
„Plugarul Lum.” pe un an 3 dollari. Banii se trimit
la d. John I. Saw, 1 Main Str. Warren, Ohio. Poți
la Orăştie să dai de știre prin o carte poștală.

Să luăm aminte.

Totdeauna a fost bine ca în cârmuirea unei țări să fie frecări și lupie măsurate politice înăuntrul țării, iar în afară în legăturile cu celelalte țări să fie toți una, păstrându-și demnitatea (cinstea de sine) și apărându-și toți de-opotrivă țara, uitând micile frecări dintre ei. De-aceia noi nu dorim unei țări un parlament fără opoziție puternică, ori partide toate înfrânte, căci cea mai mare garanție a bunului mers al lucrurilor țării e critica (cercetarea aspră) ce și-o fac unii altora, „opoziția” „majorității”, un partid celuilalt.

Insă nu trebuie trecută o anumită margine. Lupia trebuie să fie cinstită și dreaptă, să aibă în vedere numai înlăturarea greșelilor făcute și păstrarea seriozității și a însemnătății și cinstei care trebuie să fie sprijinul unei cârmuiri. Chiar patimile personale în asemenea lupte se pot răbdă, numai să nu fie dăunătoare țării. — Așa am vrea să fie și la noi, dar nu este. Le noi nu numai că s'a leșit din marginile „criticilor” cinstiti (aceasta se mai face și în alte țări) dar patimile de partid s'a făcut ură de om la om, deoarece multor oameni partidele le servesc nu ca să slujească programul partidului ci pentru a lucra în spre folosul lor personal. Să ne aducem numai aminte de toate scandalurile (certurile) din Parlament, de pe la Minister, Secretariate, Prefecturi și Primării! Câșt vinovați, câșt adevărați hoști, câșt corupție (stricare, necinste) și molimă!

Și atunci, astfel de oameni, cu astfel de gânduri și fapte nu mai pot să păstreze cel puțin în afară de granițele țării marginile ce le-au trecut înăuntrul, să se arate cel puțin vecinilor și celorlalte țări așa cum trebuie să fie: demni și apărători ai intereselor Statului. După ce înăuntru nu mai ascultă de hotărârile convenite, aducând prin aceasta țării atâtea suferințe, nici în afară nu dau o politică cum trebuie, românească înainte de toate, spre folosul țării înainte de folosul persoanei noastre. Și atunci încrederea și cinstea ce o așteptăm din partea străinilor începe a scădea și noi nu ne dăm înăuntru-repede și bine seama de aceasta.

Aci trebuie să luăm aminte: e o vorbă care zice că „să nu fi deă Dumnezeu atâtea câte poți răbdă și suferi”, cu câte te poți obișnui cu vremea. Așa și noi: Inchiziția în granițele țării nu vedem destul de mult cum e la alții ne obișnuim cu ceea ce e rău pe la noi, și noi trecem cu vederea, suntem sătul de atâtea certuri și obișnuim ca atâtea lucruri rele și necinstite, ne împăcăm cu lumea, țara și conducătorii ei chiar așa de răi cum sunt și — ne înțăm

mai departe zilele și așa. Insă în aceiași vreme în alte țări nu e ca la noi: acolo se ascultă marginile cari nu trebuiesc trecute, și apoi tot având și ei certuri și nereguli, nu le duc așa de departe ca la noi, sunt mai cumpătați și se îndreaptă tot mai mult. Și ei văd prea bine cum e la noi, știu totul, nimic nu le e ascuns, deoarece politica noastră nici față de ei nu uită frământările și certurile ei, nu și păstrează „demnitatea” (cinstea de sine mai întâi), „nu-și spală rufele murdare în familie”. Și ei ne cunosc, ne văd și nu ne cinstesc atât, nu se poartă cu noi așa cum se poartă cu alte țări cari n'au trecut nici înăuntrul țării nici în legăturile ei din afară măsura convenită pe care noi am trecut-o.

Și urmările se văd repede:

De sus până jos vezi și euzi în jur de sine rodul ușurăneii noastre: Dela hametul dela granița ceă care mai deunăzi spunea unui senator român care trecea granița și care-i rugă să-i grjească de bagaje ca să nu i le fure: „n'ai frică domnule că nu suntem în România” — și până la Sârbii care pe față fac cu noi contracte de prietenie iar pe din dos — știindu-ne obișnuim cu apucături de pe din dos — a-supresc pe Românii din Banatul lor, fără teamă că nu ne vor putea potoli ei „supărarea” cu vorbe bune pentru noi, — toți ne iau ca pe niște tipuri (pilde) de oameni ușurei și nu prea civilizați. Iar aceasta ne atrică: Afacerile și întâmplările dela noi, având răsunet mai mărit încă de dușmani, în străinătate, ne scad valuta, creditul (încrederea) și autoritatea (însemnătatea) țării noastre. Cum altfel, ar fi îndrăznit de pildă mai deunăzi acea firmă străină să trimită unui ministru român un „cadou” (dar) de un milion, așa numai din iubire curată, cum altfel s'ar fi putut întâmpla toate cele ce le-am spus și nu le-am spus?!

Să luăm dară aminte! Să nu ne obișnuim cu ce e la noi, să nu ne tocim simțurile, să nu lăsăm să prindă pielea nemulțumirea noastră. Să nu răbdăm, să luptăm cât putem pe căi cinstită pentru îmbunătățire, să nu ascrăm de pildele rele ale altora și să fim mai energici (tari) în a curăți ce e rău.

Căci mult rău e la noi pe lângă multul bine care nu-și poate găsi prețuirea adevărată din cauza multimii celui dăruit.

Nu mai o pildă să mai dăm ca să înțelegem că e așa: de 3-4 luni de zile cere întreg Ardealul exportul liber al vitelor. Aici nu mai poți explica înțirirea deschiderii granițelor prin „greutăți de început”, „țară nouă”, „lipsă de oameni” deoarece o simplă hotărâre în consiliul de Miniștri, care zilnic ia aute de alte hotărâri, ar fi fost înțeles pentru a scăpa țărânimea din primejdia și nenorocirea ce-o așteaptă.

Totuși de trei luni de zile nu se face nimic. De ce? Pentru că la noi e mare și mult răul. Iar vecinii n'îl văd, și pe urmă noi suferim tot mai mult și dela ei, nu numai înăuntrul țării.

Totuși putem aduce îmbunătățirea prin lupta încordată și cinstită, prin puțină energie (târle) și mai puțin egolism (iubire numai de sine).

Noi nădărdim cel puțin aceste, să luăm dară bine aminte!..

Școlile minorităților.

Au trecut 3 ani dela înfăptuirea Unirii Țărilor române, toate lucrurile s'au acum în țara noastră o înfăptuire tot mai veche și definitivă (neschimbătoare). Tot ce a fost până acum numai provizor (nehotărât) și neîntreg, trebuie să capete acum locul și chipul său stabilit pentru totdeauna. Așa s'a făcut cu românizarea administrației, a căilor ferate, așa trebuie să se facă acum cât de curând cu școlile minorităților (ale Sașilor, Ungurilor, Rușilor, Evreilor și ale celorlalți străini din România).

Până acum în Bessarabia s'a păstrat limba rusească în școlile acestor „minorități”, în Bucovina cea nemțească, în Ardeal cea ungurească. Dreptul popoarelor, pe care România îl ascultă atât de mult, lasă liberă întrebuintarea limbii părintești în școală, adecă școlii va putea învăța în școlile lui nemțește, bulgarul bulgărește, evreul evrește, etc. Și împotriva acestui lucru nu zicem nimic, viltoria stabilire definitivă a chestiunii acesteia școlare poate și va trebui să o renoască. Ceea ce însă nu poate fi îngăduit, și trebuie strașnic oprit în viitor este ceea ce ne cer azi nouă unele din aceste minorități: evreii, bulgarii, slovacii din Bessarabia cer ca și pe mai departe în legile școlare ce le pregătește acum guvernul să li se lase lor limba rusească în școli, cea părintească a lor nu le trebuie deoarece nu prea o folosesc nici ei, și nici pe cea românească. În Bucovina, evreii cer iarăși păstrarea limbii germane în loc de cea română, despre cea evrească nu vorbesc nici ei, deoarece n'o prea folosesc. De ce nu cea românească? Pentru că n'o vor. De ce cea nemțească ori rusească când ei nu sunt nemți ori ruși, și nu se pot deci sprijini pe „dreptul minorităților”? Pentru că lucrul pe față împotriva statului român! Departe de noi gândul ori dorința de-a face noi cu școlile celorlalte națiuni neromâne ceea ce au făcut Ungurii, Austriecii și Rușii cu noi. Trebuie însă să ne păstrăm autoritatea, cinstea noastră de Stat, și să nu lăsăm să se lucreze împotriva noastră în chiar sânul nostru. Nu numai trebuie să se aducă aceste măsuri în stabilirea

definitivă a dreptului de școli ale acestor minorități de-acum încolo, ci mai trebuie să ne înăspri și controlul, supravegherea celorlalte școli streine, cele săsești ale Sașilor, ungurești ale Ungurilor, rusești ale Rușilor, pentru a schimba și scoate și de-acolo ceea ce e trebuincios și ne cere datorita noastră de Stat. Să nu se mai întâmple pe viitor ce s'a întâmplat acum la Timișoara când elevii la examene spuneau că nu cunosc granițele României, și că ei știu că Timișoara e în Ungaria, iar despre tablourile (chipurile) regești ce trebuiau să și le pună pe pereții claselor, spuneau că ei cred că s'au ale unor magnați unguri, căci așa i-au învățat profesorii. Limba română și acum se predă în școlile germane, ungurești, rusești dela noi de către profesori nemți, unguri, ruși, cari știu românește ceea ce au învățat de pe la slugi și din piață ori la vre-un amărât curs de câteva săptămâni. Iar ce vor fi învățând în lecțiile de geografia și istoria României e desigur mai mult baljocură ori nimic.

Nu numai acestea s'au neregulele de care va trebui să jina samă guvernul acum când are de gând să pună școlile străine pe temelii traînice. Sunt atâtea școli de-acestea confessionale de ale lor care nu prea au mari fonduri bănești și totuși se susțin de minune, tot câte au fost, cu elevi tot mai puțini și profesori tot atât de bine plătiți. De unde acești bani? Căci îi vom vedea expropriați, ciunțiți, însă cu fondurile tot atât de mari ca înainte. Aici lucru de căpetenie: sprijinindu-se pe același „drept al minorităților” ei cer acum ca școlile lor să le susțină statul, căci așa-i-e datorita. Ei însă nu văd că au împreună mai multe școli ca noi Românii în țările noi, cu toate că s'au de 3-4 ori mai puțini decât noi. Statul român prin urmare să le sprijinească și plătească școlile lor multe ca înainte mai multe ca ale noastre, pentru ca ei să nu strige în fața lumii că Românii nu ascultă contractul de pace, și îi înăbușe.

Așa de tulbure e chestiunea aceasta a școlilor nașunilor mai mici, străine, din țara noastră.

Căci toți acești străini ne sunt dușmani. Să ne dăm seama de aceasta, să nu ne amăgim! Și atunci noi trebuie să ne apărăm cu arme corăspunzătoare, care să le poată răpune pe-ale lor. Deunăzi, săptămâna trecută, în Timișoara, episcopul catolic (al aceluiași Papă cu care noi am încheiat acum un „Concordat” de prietenie) a refuzat (s'a împotrivit) să servească slujba bisericăască poruncită în zua Regelui. Cum e el, capul lor, așa sunt toți supușii lui și ai celorlalți. N'o vedem noi destul de curat?

Lucrul acesta e dintre acele mari răspântii istorice, care hotă-

râsc atât de mult asupra vieții unui popor. Răspunderea guvernului care are de gând să stabilească aceste drepturi (ori a celor ce fac noua „Constituție” care dă aceste drepturi) e nemărginită, să chibzulască mult și bine, să ridice toate vălurile, să cerceteze toate adâncurile întunecoase și mai ales să înțeleagă că e în luptă cu dușmani de ai noștri. Să păstreze dreptatea, o vrem și-o cerem cu tărie, să nu ia pildă dela vechea Ungarie, însă să nu lase să ni-se sape groapa sub acoperisul acestei „dreptăți”, al acestor „drepturi” ale lor.

Nici un tratat de pace nu ne-a cerut aceasta. Și noi înainte de toate vedem interesul și viața Țării și Tronului nostru, care de bună seamă nu se poate susține decât prin dreptatea cea adevărată. Să nu se teamă străinilor că nu vom face dreptate, însă să nu nădăjduiască mai mult!

UNELE—ALTELE

Cum cheltuim și cruțăm noi.

Toate țările se silesc a-și crește pe cît mai mulți fii ai lor în străinătate, — pentru cuvîntul că omul ce umblă printre streini, multe vede și înțelege din cele pe cari stînd acasă nu le-ar fi văzut. Și de-i om cu cap, adună învățatură dela streini și o va aduce să rodească la el acasă.

Firește, și noi ne avem și ne-am avut tinerii noștri răspîndiți pe la toate Universitățile și înaltele școli streine. Dar fiind însă că greutatea bănească, din pricina scăderii de azi a leului nostru, ar fi oprit pe foarte mulți, pe aproape toți studenții noștri de a merge în străinătate, statul român a venit cu ajutorul său aici unde trebuie atît de mult, căci numai îngrijirea bună de un viitor bun aduce fericirea. Nemulțumirile de azi nu le poți împăca, decît prin singurul mijloc al îngrijirii de binele de mâne, atît de mult dorit. Căci pentru a-ți păstra fericirea trebuie să veghezi mai mult par’că la ziua de mâne decît la cea de azi. Și de aceea statul român a hotărît să-și pregătească de pe acum șirul de oameni cari îl vor face fericit ori nenorocit în viitor după felul bun ori rău în care ne pregătim ziua de mâne. Și a spus că el ajută pe studenții români a merge în străinătate ca să aducă de acolo cultura care nouă ne-ar lipsi și să pregătească prin aceasta fericirea zilelor de mâne. Căci »cultura e libertate» iar »libertatea e fericire».

Pe acestea se sprijină statul cînd plătea burse măricele pentru studenții din străinătate. Inșă nici acestea, ca multe altele la noi, nu s’au făcut bine și cu chibzuială. Drept ar fi fost să se dea aceste ajutoare, atît de apăsătoare pentru Stat, numai studenților săraci, fără puteri de a se susține în țări streine, astăzi. Statul însă a hotărît că deoarece ar fi greu de ales, el dă ajutoarele acestea la toți studenții fără deosebire.

(Așa e, deși nu pare a fi. Căci statul deși dă aici burse, stipendii de 5-6 mii de lei unor studenți, dă totodată tuturor studenților marele ajutor prin »schimbul» ce-l face lună cu lună schimbîndu-le la toți cite 4-500 franci francezi ori lire italiene pentru 6-700 Lei, cînd acești franci costă pe piață vre-o 3000 Lei. Acesta e marele și adevăratul ajutor, care se dă la toți, fără deosebire, și care se ridică la suma de 20-25 mii pe an. Așa dar avem dreptate cînd spunem că bursele date de minister, citorva studenți, pe ale-

gere, de 5-6 mii lei pe an, nu hotărîsc deoarece toți au marea bursă a »schimbului» de favor, și deci toți studenții români fără osebire de buni și răi, sunt ajutați de Stat, pînă acum).

Și atunci s’a trezit statul că aceste ajutoare care altcum n’ar fi prea grele pentru el, îl apasă peste măsură de tare (vre-o 30 milioane pe an), pentru că el în loc să țină acolo unul bun, ține totodată pe lîngă el și 6-7 răi și bogați »pentru că să nu lase să se facă nedreptăți la darea bursei numai unor»! Iar acum e vorba că se taie întregul ajutor (schimb) pentru toți studenții din străinătate, deoarece statul nu mai poate (și e adevărat) suferi această sarcină, rămînînd pentru studenții numai bursele date unor de minister, de cite 6-10 mii ei (pe cînd cealaltă, dată pînă acum la toți, »schimbul» eră de peste 25 mii lei de fiecare!). Numai cu bursele ministerului, date citorva, aici, nu pot trăi studenții noștri săraci în străinătate, căci încă pe vremea »schimbului» abia eșiau cu mare greu și cheltuind mult și dela părinți. Vorbim bine înțeles numai de studenții români (nu evrei) fără avere, a decă ceice capătă »bursele». Statul a făcut deci rău ce a făcut pînă acum ajutînd citeva mii de studenți în străinătate cînd trebuia să ajute numai citeva sute, adevărat lipsiți, și statul face rău ce are de gînd să facă acuma tăind »schimbul» la toți, cînd ar trebui să-l taie numai celor mulți și bogați (între studenții din străinătate sunt jumătate numai Evrei, de-al marilor bogătași, cari totuși capătă și ei »schimbul» statului pînă acum, împreună cu toții). Căci am mai spus, cei 6-10 mii lei, ce le dă azi ministerul, ca și pînă acum de altfel, nu sunt de ajuns pentru un student de puteri mijlocii, și toți aceștia, adevărații studenți buni și de nădejde, vor trebui să rămîna acasă, lăsînd acolo pe evreii noștri cari ori-cum rămîn acolo cu toții, căci nu din »schimbul» statului trăiau. Dacă anul acesta dintre studenții români din Paris (și din alte părți) au fost jumătate evrei, anul viitor vor fi 9 zecimi, ori numai singurii ei. Și de ce această nenorocire și primejdie? Pentru că statul, ca un copil încăpățînat nu vrea să ajute numai pe cei de ajutorat ci, ori pe toți fără nici o deosebire de vrednic și rău, de bogat și sărac, ori — pe nici-unul.

A fost grea, prea grea sarcina ce-a avut o statul cu studențimea noastră din străinătate. A fost însă grea pentru că nu s’a făcut bine. Să se aleagă: cei vrednici să meargă, cei ce n’au puteri destule, cei ce n’au școli corespunzătoare deocamdată aici în țară. Și-apoi la acești aleși să li-se dea ajutoare, astfel încît să poată trăi acolo, adecă astfel cum pînă acum s’au dat la toți, fără alegere. Și atunci sarcina va fi cu mult mai ușoară și folositoare pentru țară. Noi credem că numai așa poate face Statul nostru, iar dacă face altfel va fi rău și foarte primejdios.

Primească cei sus puși acest sfat al nostru, care e totodată al tuturor bunilor români și oamenilor drepti. În zilele acestea se iau hotărîrile pentru întregul an ce vine. Să luăm aminte și să facem așa cum ne cere datoria noastră care e de a face tot ce e bine și fericit pentru țară și viitorul ei.

Di Goga cel de-acum.

Aflăm despre niște noi fapte și vorbe de-ale dîni Ministrul Goga, care ne nimeso ori ne fac să ne întrebăm de sănătatea dsale.

În străinătate unde să află acum dl Goga, fiind ministrul român a fost cercetat de mulți ziaristi care voiau să audă vorbe bune și de nădejde despre România. Cînd colo iată ce a avut dl Goga a le spune (unor ziaristi cehi și unguri): că dsa și guvernul din care face parte au de gînd să înființeze ei o Universitate ungurească la Târgul-Murăș, că dsa plănuiește ridicarea apropiată de statui în Ardeal poeziilor unguri Petöfi și Ady Endre, a promis apoi unui ziar unguresc de a scrie el Ministrul Goga regulat în acel ziar, și altele.

Nu s’a întrebat oare dl Goga dacă poezii români au deja monumente, dacă Universitatea ungurească nu e o armă împotriva României, dacă colaborarea din partea unui ministru român la un ziar unguresc, al dușmanului, nu e o rușine? Eminescu în toată România n’are decît unu ori două busturi (monumente mici înfățișînd numai capul), Coșbuc, Vlahuță, Vlaicu, Uniunea Țărilor române, Soldatul român, Voluntarii, Mărăștii și Mărășeștii, și alții alți eroi, oameni mari și zile mărețe, n’au nici o piatră de amintire. Ion Creangă zace la Iași într’un mormînt simplu, la cap cu o cruce ruptă. Dar mormintele soldaților noștri? Dar Clujul și alte orașe românești care n’au decît vre-o biserică de care ni-e rușine? La toate acestea cel care cântă odată Oltul, codrii verzi de brad și jalea sfîșietoare din Ardeal, — dl Goga, ministrul cel nou, nu s’a gîndit deloc. El a văzut mai întii pe Petöfi și Ady Endre, pe urmă Universitatea ungurească din Târgu-Murăș și altceva nimic.

Dacă acestea sunt adevărate, așa cum ni-le spun știrile ziarelor, dl Goga își va vedea în curînd rodul celor ce le-a semănat în lungul călătoriei sale la Karlsbad.

„Soldatul necunoscut” la Alba-Iulia.

Cețim în ziare indemnul la imitarea de către noi a pildei Franței, de a ne cinsti și noi pe »soldatul necunoscut» așa cum l-a cinstit acu-s citeva luni Franța pe al său.

Iată ce e cu »soldatul necunoscut»: în iubirea noastră nemărginită și recunoscătoare pentru soldații morți pentru fericirea noastră, ne doare atît de mult că cei mai mulți dintre viteji, au picat cu fața la pămînt și acolo au rămas, fără ca cineva să le vadă jerfa, să le-o răsplătească cu vre-o răsplătă lumească, ori s’o spună lumii și s’o dea de pildă. Cîți orfani suferă azi pentru că tatăl lor a fost prea viteaz și brav, fără ca cineva să-l cunoască și să-l mulțumească măcar! Acest viteaz, acest erou necunoscut ne e mai drag nouă decît tot medaliașii și celalalți luptători, vrednici și ei. Soldatul necunoscut știe că nimeni nu-l cunoaște și nu-l scoale la iveală, cînstea și dragostea de țară din el e însă așa de mare că uită toate cele lumești și trăiește numai cu gîndul lui sfînt de glie și moște, de copil și Rege, pentru care moare în chinuri dîndu și ce are el mai scump, viața, trupul său. Și aceștia zac fără cruce, fără ca ai lor să le cunoască mormîntul și să-l cînstesc, ori poate fără mormînt, răspîndiți prin prăpăstii și păduri, pradă vremii. Iar noi alții alii de mici față de el lăudăm și ne folosim de ceea ce au făcut el și numai el, ne bucurăm de viața și trăim fericiți. O datorie nemărginită ne opasă față

de el și recunoștința și cînstitor lor trebuie să ne frămînte întru pentru a fi vrednici, de el și ceea-ce ne-au lăsat.

Și atunci dîndu-și seama cel ce-s iubitori ai acestor necunoscuți despre care familiilor nu știu nimic, că nu e lucru mai dureros ca acela al cîmormînt de erou pe care nimeni nu-l cunoaște, la care nimeni poate aduce o floare, și-au că e foarte frumos să se iee la înplare un soldat din aceștia, și în lupte și necunoscut apoi, și al cînstii cu toate onorurile care cuvînt tuturor alor lui, spre a-l fi simbolul soldatului adevărat în tăcere și chin. În Franța s’a născut acest frumos gînd, și au îngropat Francezii pe un soldat aceștia, al cărui nume nimeni nu știa și care odihnea printre helpe fostul cîmp de bătăle, și îngropat în locul cel mai de cinste ce l-au avut ei în capitala lor, marele »Arc de Triumf», mormînt cum n’are nici un rege al Franței și-l e plin mormîntul de flori, la el mame ai căror copii au murit în lupte fără a le mai da de urși și plîng fiecare durerea la mormîntul celui ce e poate al lor. Și aici încolo aceste mame și-au găsit fiul, au mormîntul care le lipse și mîngăerea ce n’o găseau nicăieri. Să fie el, în locul cel mai de cinste al țării! Și chiar dacă nu-l el, unul ca el, tot alii de vrednici la mormîntul unui sfînt via oameni în Franța la acel mormînt cu flori, flori și lacrimi. Toate medaliile s’au dat, parăzîl îl cînstesc la toate prilejurile și celalalți soldați ce ză necunoscuți încă pe front, sunt mulțumiți și cînstiți iar inimile potoli.

Cu mare bucurie venim să știm și noi în această foale fericite gînd al ziarelor »Nădejdea» și »Vitorul» de a îngropa și noi cu cei mai mari onoruri un soldat român necunoscut la Alba-Iulia în cetate.

La noi e și mai potrivit acest gînd decît ori unde, deoarece fecum s’a dus războiul nostru cu tragerea nenorocită și celalalte, lăsat jertfele cele mai multe în pîda drumurilor, în văile munților îngropăți în gropi de sute, necunoscuți și necînstiți azi. Cîntă mîngăere vor găsi mamele noastre Alba-Iulia, oraș sfînt pentru ei. Să le dăm această mîngăere prin rinșilor, această cînstete vitejilor să le aprindem candela la fiecare aprinzînd o numai la unul, cel răglorios și scump, deoarece a fi cel mai năcăjit și viteaz: »Soldatul necunoscut».

Știri politice

Mare înfrângere a Turcilor

Războiul greco-turc din Asia mică, pare a merge spre sfîrșit. Grecii sunt tot învingători. Kerliștii (Turcii de sub conducerea Mustafa Kemal), sunt zdrobiți toate părțile. După 6 zile de luptă cruntă, Grecii au încunjurat și atîngora, capitala Kemalștilor. O pareă ei se așteaptă din zi în zi totodată zdrobirea de tot a Turcilor și sfîrșirea războiului.

Totuși lucrurile nu sunt în limpezi. Grecii au ocupat jumătate din Asia-mică. Cum își vor pașei ei cucerirea? Ce pace vor face cum o vor implini? Să nu-l argească lăcomia și visurile prea rînd (ca ocuparea Constantinopolului): i-ar putea face să cază ei dedes.

după ce acum sunt deasupra. Un alt le va fi atunci primejdioasă Turcia, cît Franța și poate chiar Anglia, care nu vor suferi o putere grecească prea mare în fosta Turcie din Asia-mică. Adică ce e greu acum, e ca Grecii să-și poată păstra, rodul învingerii lor.

Partidul țărănesc.

Ziarele partidului țărănesc desmint știrea răsplinită despre o apropiată întrunire a unei mari adunări a partidului, cu scop de a-l face și a hotărî colaborarea (lucrarea) lui cu guvernul de-acum. D-rul Lupu și dl Mihalache, au spus, că un asemenea congres se va întruni mai târziu, cu scopul întinderii programului partidului, însă nu e nimic adevărat din cele ce au răsplinit liberalii, spunînd, că vor să colaboreze cu guvernul. Partidul țărănesc — spun dinșii — va purta mai departe lupta lui împotriva guvernului de-acum și a felului de a veni acum la putere, împotriva alegerilor încătușate și a celorlalte nedreptăți de-acum, pe care și le-a pus în program (planul său de muncă). Cu Parlamentul deocamdată nici ei nu vor lucra, însă dacă viitorul lor congres, află că pot lupta mai cu folos împotriva guvernului mergînd și în Parlament, vor intra din nou în el, deoarece ei n'au demisionat (nu și-au dat abdicarea de deputați) ci sunt numai retrași de-ocamdată.

Se pregătesc deci mari schimbări în acest partid cu prilejul viitorului congres, care va avea de scop să întindă și întărească partidul în întreaga țară.

Asuprirea Românilor din Banatul sârbesc.

Cunoaștem politica de împăcare și prietenie ce a hotărât s'o ducă România cu Iugoslavia (Sârbia), și care este cu totul irebuinciosă celor două țări. Banatul a trebuit să-l uităm, să ne mulțumim toți cu ce avem și să ne ducem înainte viața de bunii vecini. Și n'a fost Sârb în România care să se plîngă pentru ceva rău ce l-am fi făcut noi! Nu e însă așa cu cele două sute de mii de Români ce-au rămas în jumătatea Banatului ce ni-s'a luat. Într'una aflăm de neajunsurile, nedreptățile, necazurile ce le suferă ei noștri cei de-acolo. Prea repede am uitat se vede anii 1918—1919 când preoștii noștri au fost băgați în temniși de către Sârbi și populația românească chinată pentru a stoarce un „plebiscit“ (vot al poporului) în folosul lor, când se vorbea încă de acest vot. Dar aceeași uitare a noastră să fie vecinilor noștri o dovadă a înimei curate cu care am venit noi acum la ei, întinzându-l mână și ajutor prietenesc. Nu ne luăm înapoi prietenia ce le-am dat-o, deoarece nu credem că nedreptățile ce se fac, dintre cari una mai nouă o dăm mai jos, sunt poroșite din voința iregului popor sârb, ci le credem numai ca niște greutăți și noduri încă nedescurcate. Atragem înoă luarea aminte a mai morilor țării noastre asupra măsurilor ce le au de luat, muștrându-l aspru pe Sârbi pentru ceea ce au făcut până acum.

Populația românească rămasă dincolo de frontieră (graniță) — vre-o 200 de mii — a mers anii aceștia din urmă tot din năcazuri în năcazuri și suferințe. Mai nou s'a poruncit dela Belgrad (capitla Sârbiei) că studenții români din

Banatul sârbesc nu mai au voie să vină la școlile românești din România. El însă acolo în Banatul sârbesc nu au (și așa anul trecut la un singur liceu din Timișoara au fost peste 100 elevi de aceștia, din Banatul sârbesc). Măzura aceasta sălbatică, îl oprește de a mai învăța românește, vrea să-l înnece, să-l deznaționalizeze în căji va ani, cum au încercat Ungurii. Cum se înșală vecinii noștri, cum n'au putut ei să iee pildă dela politica nenorocită a Ungariei, care a dus-o la peire! Cu cât asupririle sunt mai crude, cu atât moartea e mai departată și vra mai înțeleasă și dreaptă. Să nu prădeze dâșii prietenia ce noi le-o oferim cu alăta dărnicie! Căci a lua măsuri ca aceea a opririi Românilor să învețe în școlile românești însemnează o nerecunoaștere a țării și drepturilor noastre, de lovire împotriva ei. Miniștrii noștri corăspunzători trebuie să ia măsurile cele mai grabnice pentru înlăturarea acestei noi asupririi. Căci lăsându-le să se înfăptuiescă, lășăm să se nască cerurile ce ne-au amenințat până acum și să zădărniciem tot ce-am zidit până acum pentru buna noastră înțelegere, foarte trebuinciosă pentru apărarea împreună de primejdiiile ce ne amenință pe amândoi. Politica de până acum a României față de Sârbia duce spre fericirea celor două țări, iar politica ce pare a se înjgheba acum în Sârbia împotriva noastră duce la nenorocire. Să ne apărăm așa cum e mai bine, de pe acum și prietenește!

NOUTĂȚI

Vizita generalului Averescu la Deva. Intorcându-se din străinătate în țară, Dl Alexandru Averescu prim-ministru, s'a oprit și la Deva eri Mercuri 31 August, unde s'a ținut cu acest prilej o întrunire publică la care au luat parte vre-o 6—700 oameni. Primul ministru eră înconjurat de ministrii Argetolanu Groza și Mihali, de autoritățile județene din Deva și județ veniți cu trenuri speciale din toate părțile. La gară a fost primit cu muzici, cortegii de țărani și lume multă. La întrunire au vorbit D-nii Al. Averescu, Groza, Mihali, căpitan Peneș, prof. Modreanu, Baicu, 2 muncitori și alții.

Spre seară înalții vizitatori (cercetători) au plecat mai departe, în drum spre București. Sunt așteptați și la Alba-Iulia și alte orașe unde pretutindeni se vor ține asemenea întruniri politice de-ale partidului guvernului.

Serbările încoronării amânate. Acum, în luna Septemvrie trebuiau să se țină la Alba-Iulia marile serbări ale încoronării perechei noastre regale, tot amânate din 1914, de-acum 7 ani, de cînd s'a suit regele Ferdinand pe tron. Acum iarăși trebuiesc amânate, dar numai cu cîteva luni. Mărețele zidiri ce se fac pentru această singură mare zi, nu sunt încă gata de tot, multe ar trebui să fie încheiate în grabă și deci mai ușurel decît e planul, dacă încoronarea ar fi acum în luna ce vine. De-aceia deci (și poate și pentru alte pricini politice), guvernul a hotărît să amîne din nou și poate pentru cea din urmă oară aceste serbări.

Se crede că ele se vor ține la 10 Mai 1922, această zi fiind deasemenea aceea în care s'a încoronat primul nostru rege Carol I.

Comisiunea sârbo-română pentru legăturile dintre cele două țări, a hotărît să construiască o linie ferată directă București—Belgrad, prin Mehadia și Biserica-Albă trecînd Dunărea la Sămendria. Cele două orașe vor fi legate și cu linie aeriană (de aeroplane) făcînd parte din marea linie europeană de aviațiune Paris—Praga—Belgrad—București—Constantinopol.

Adunarea generală a „Astrei“. Duminecă 28 și Luni 29 August c. s'a ținut la Sighetul Marmăției Adunarea generală anuală a „Astrei“, — asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român. Totodată s'au serbat și 60 de ani dela înființarea ei.

Au vorbit: Dl Andrei Bărseanu, care a deschis adunarea, apoi: profesorii-oaspeți englezi prof. Cralgie din Oxford și inginerul Wright, Dr. Lupas, D. Condruș prefectul Maramureșului, și alții.

Episcopul catolic din Timișoara a refuzat (s'a împotrit) săp-tămîna trecută de a ține slujba Dumnezeească ce trebuia s'o facă pentru ziua Regelui. Jurămîntul față de Rege l-a depus totuși, călcîndu-l acum. Această batjocură ce ne-o aruncă în față acest om „al Papei“, trebuie aspru pedepsită, oeeace cerem și noi pe lîngă toată presa românească.

Foametea rusească va ține ani de zile. Din pricină că foametea din Rusia nu mai încetează și cunoșcătorii spun că va ține ani de zile, dată fiind mărimea nenorocirii, s'a ales la Paris o comisiune internațională (de a tuturor țărilor) care are de scop mîntuirea Rusiei din foamete. Se vor înființa organizații întregi, conduse de străini, nu de Ruși, care vor căuta să mai scape ce pot în anii de foamete ce vin încă pentru Rusia.

Orașul Eski-Cheir din Asia-mică, ocupat nu de mult de trupele grecești, a fost nimicit de un mare foc.

În Hălmașiu s'a ținut o reprezentatie teatrală organizată de tinerimea de acolo, venitul curat al căreia 940 Lei, a fost destinat pentru școala din loc.

Alexandru Wekerle, fostul prim-ministru al ungariei înainte de revoluție, a încetat din viață la Budapesta, Vineri în 26 Aug. c.

Dela Orfelinatul din Orăștie. Pentru orfanii noștri au mai intrat următoarele sume: Colecta Geoagiu prin Adam Roșu Lei 193'50 bani; Augustin Mihali 50 lei; Samuila Zaharie 40 lei; Filip Freitag 50 lei; Banca Balomireana 100 lei; Lup Petru 50 lei; Colecta comuna Vaidei 150 lei; Medic Major Dr. Gasparovici 500 lei; G. Popa Mitlu 50 lei; Medrea Ilie 24 lei; Gh. Berian 50 lei; Iacob Mihai 50 lei; Int. Lt. Col. Rost și Doamna 50 lei; Comuna Vorța 30 lei; Vas. Vulcu și ds. Cornelia Mihăilă 100 lei; I. Oculiș, Dîncu-mic 50 lei; Tinerimea română Bozeș 56 lei; Nic. Făgărășan 25 lei; I. Popovici 30 lei; A. Candroi, Spini 50 lei; Andrei Salamon, Geoagiu 50 lei și Alexandru Iosif 30 lei. La colecta publică aranjată în ziua Schimbării la față Vineri 19 Aug. s'au colectat prin dșoarele: Lucreția Necșă

224 lei 75 bani; Ioana Bogdănescu 150 lei; dș. Boldor 203 lei; dș. Comă 267 lei 75 bani; dș. Zoe Dămian 50 lei; dș. Fleșeriu 140 lei 50 bani; dș. Olimpia Lupan 77 lei 75 bani; dșoarele Martin și Spuderca 287 lei 50 bani; dș. Romoșan 87 lei 50 bani; dș. Nicoara 151 lei 50 bani; dș. Topan 100 lei 50 bani; Surorile Triznyai 127 lei; A. Voisan 205 lei; Dna protopop Domșa a binevoit se doneze cu aceasta ocazie 50 lei. *Total lei 4211 25 bani.* Primească toți doatorii precum și domnișoarele colectante multe mulțumiri.

Cassiera Orfelinatului: Victoria Col. Florian.

REGATUL ROMANIA
Judecătoria de ocol, secția
cărții funduare, Orăștie.

Nrul 1366/1921 c. f.

Extras din edictul de licitație.

Secția cărții funduare în cauza execuțională a lui Friedrich Pfisterer, Carolina Pfisterer măr. Rosk, Catalina Pfisterer măr. Klein, Luiza Pfisterer măr. Schmidt și Beții Pfisterer contra lui executat Iuon Pfisterer și Carol Pfisterer a ordonat licitațiile executorie pentru sistarea comunității de avere și acc. asupra nemiscătoarelor cuprinse în prot. fund. din Romos Nr. 889 și cu Nrul ord. A 6 și top. 2460 2461 arător și fânșii cu estenzlunea de 1 jugăr și 444 stângini, și în cartea funduară Nr. 687 din Orăștie și cu Nr. ord. A 1—3 și top. 4042, arător cu estenzlunea de 1501 stângini, Nr. top. 4041 cu estenzlunea de 545 stângini și Nr. top. 566, 567 cosa curte și grădină cu estenzlunea de 382 stângini aflătoare pe teritoriul judecătories de ocol Orăștie.

Prețul de strigare să statorește asupra nrului top. din Romos 2460 arător în 64 lei și asupra Nr. top. 2461 fânșii în 53 lei în cartea fonduară din Orăștie și cu Nr. topog. 4032 arător în 69 lei, și Nr. top. 4041 arător în 53 lei și Nr. topog. 566, 567 casa, curtea și grădina în 1232 lei. Secția cărții funduare pentru efectuațrea licitației în sala cărții funduare strada Gheorghe Barișiu Nr. 7 parter ușa 10 fixează pe ziua de 1 Octomvrie 1921 orela 9 a. n. în baza §-ului 150 art. de lege LX, din 1881 stabilește condițiile de licitație, precum urmează:

Nemiscătorul ce cade sub licitație nu să poate vinde cu un preț mai mic de două treimi a prețului de strigare.

Cel care doare să liciteze sunt obligați a depune ca vadiu la mâinile delegatului zece la sută din prețul de strigare în bani gata, sau în hârtii de valoare acceptabile conform legel pentru caușuni socotite în cursul stabilit în §-ul 42-al art. de lege LX, din 1881, sau a preda delegatului versul despre depunerea a vadiului în deposit judiciar și a subscris condițiunile de licitație §§ 157.150 170. art. de lege LX, din 1881 §-ul 21 art. de lege XLI, din 1908.

Acela care a făcut un offer mai mare ca prețul de strigare e obligat a completa vadiul până la procentele corespuzătoare sumei offerite (§ 05. XLI. 1908):

Orăștie, la 18 Iulie 1921.

Dr. August. Martini Dr. Candrea, m. p. adv. Orăștie. șef judecător.

Pentru conformitate. (248) 1—1 Indescifrabil.

Dentist Dr. S. Seidner dă consultațiuni, în ORĂȘTIE Piața Aurel Vlaicu 7 (la etaj, de-naupra prăvăllei Ioan Rob). — Plombe. — Scoatere de dinți, fără dureri. — Punere de danturi. (190) 4—8

Târg de țară

== în Geoagiul-de-jos, ==
se va ține în 3 și 4 Septembrie târg de vite,
în 5 Septembrie târg de marfă.

== În toată Joia târg de vite și marfă! ==

(241) 2-2

Primăria Comunală.

Intreprinzător de zidiri!

Subscrisul constructor calificat de zidiri, pregătesc planuri de zidiri de cele mai moderne, pentru case, școli, ville, cu împărțiri practice, economice, frumoase și comode!

Pregătesc planuri și întreprind zidirea de poduri de beton armat.

Cripte de beton armat pentru cite 5-10 cosciuguri.

Întreprind zidire de biserici!

Rog a fi cercetat cu încredere, luând eu toată garanța (cheșia) pentru lucru bun și trainic!

Ilie Ciurdărescu,

(0) 3-3

Constructor calificat de zidiri, în Orăștie.

„Avântul”, cooperativă de consum
în Orăștie.

CONCOURS

Prin aceasta se publică concurs pentru un conducător de prăvălie versat în toate ramenele comerciale, având a-și arăta și pretenziunea pentru a căror stabilire de condițiuni e consult să se prezinte în persoană, care după acceptare va avea să depună o cauție corespunzătoare sau garanță personală.

Preferiți vor fi acela cari au mai condus na afare Consum sau prăvălii singuratic.

Ofertele se vor înainta Cooperatorii „Avântul”.

(244) 2-3 Consiliul de administrație.

Să caută:

un învățacel.

În prăvălia de manufactură a subscrisilor să primește îndată ca învățacel, un bălat din casă bună, să aibă 2-3 clasă medii și să cunoască limbile română, germană și maghiară.

Hoza & Inișca,

(229) 3-3 prăvălie de manufactură în Sibiu (Piața Huet 6).

Căsătorie. Tânăr comerțiant român în județul Aradului, de 26 ani, în lipsa de cunoștințe, dorește pe aceasta cale cunoștința unei domnișoare în scop de căsătorie. Oferte, însoțite de fotografie, rog a se trimite la Administrația folii. Păstrarea secretului garantată. (235) 2-3

În Cluj, aproape de centru sunt într'un complex, din cari 1 jugăr curte, 9 jugăre grădină cu peste 1000 pomi roditori, cu casă bună de locuit, grejd, șură și casă de servitori și 10 jug. arător cl. I.

Preț și mod de plătire convenabil. Se pot prelua momentan.

Un econom harnic în 5 ani își întoarce tot prețul de cumpărare.

Doritorii să se adreseze la:

Banca: Comerțul și Industria Românească, sec. anonimă Cluj
(236) Str. Regina Maria 19, et. I. 2-3

Un bălat cu cel puțin 3-4 clase liceale sau reale, ală aplicare ca ucenic de prăvălie.

A se adresa casei:

Ioan I. Vulcu
Orăștie.

(227) 3-3

Măstru de mori, de poduri și rotar.

Subscrisul primește instalare de mori, de apă ori de benzină, pregătesc planuri și preliminarare de spese pentru mori, execut reparaturi la ele; execut poduri; fic cară și trăsuri și orice lucru de rotar. Prețuri moderate. Rog a fi cercetat cu încredere.

Kohl Iosif

(232) 3-4 Orăștie, str. Romosului 8.

— Se caută —

spre cumpărare două

Pieptănătoare de lână

Ceice le au spre vânzare sunt rugăți a scrie Administrației ziarului nostru. (242) 2-5

Un învățacel se

primește la dl Petru M. Opincariu, măstru coșocar, Sebeșul-săseșc Str. Popa-Lazar, Nr. 6. (243) 2-3

Cancelarie de inginer și arhitect

— alui —

Bogdan Bencze

în Orăștie (str. Posta veche, Nr. 3).

ia în întreprindere: facerea mapel (hărții), împărțirea. fixarea, pregătirea de planuri, opinia de expert, deviza (preliminarul de spese) și redactarea rugărilor de lipsă, — pentru: măsurarea catastrală a pământului, pentru zidirea de edificii înalte sau de rând; pentru drumuri, linii ferate industriale, poduri și țărături de apă.

Intovărășit cu măstrul de zidiri bine cunoscut

Rudolf Antoni

întreprinde orice zidire, reparatură ori prefacere.

La cereri de informații în scris, se dă răspuns imediat. (195) 4-4

COMPACTORIE ROMÂNEASCĂ

În compactoria subscrisul se primesc spre executare totfelul de lucrări aparținătoare acestei branșe, precum: Registre pentru bănci, în lux; Registre pentru birouri și secretariate; Scoarțe pentru biblioteci; Broșuri; Blocuri; Carnete; Cărți de școală; Casete (cu li); Notițe; Rame pentru fotografii; Portmoneuri în pânză și piele pentru domni, precum și cărți vechi spre înleire etc. etc.

Serviciu prompt! Prețuri moderate!

(000) 1-

Primesc și execut lucrări dela Tipografiile din alte orașe, cu prețuri avantajoase.

V. G. Sintion, compactor, Orăștie jud. Hunedoara.

Nu uitați, că Banca Centrală

pentru industrie și comerț soc. pe acții

Filiala din Sibiu

str. Cisnădiei Nr. 7, etajul al II-a

primește:

Depuneri spre păstrare și fructificare și poate da totdeauna cel mai urcat procent de interes. — Darea o plătește institutul. De prezent dă pentru:

depuneri în conturent 4 1/2% netto
depuneri pe libel 5 1/2%
depuneri pe libel cu term. fix de cel puțin an 1/2, an 6 %

Nu uitați, că Banca Centrală și filialele sale cupără Dollari, primesc asignări din America și cecuri spre incasare.

Nu uitați, că Banca Centrală are Filiale sale proprii aproape în toate orașele mai mari și stă în legătură cu toate băncile românești și străine din toată România-mare, precum și din străinătate.

Nu uitați, că Banca Centrală, care are un capital social de 50,000,000 (Cincizeci de milioane) și fond de rezervă de Lei 16,000,000 (Șaisprezece milioane) este cel mai mare, cel mai tare și cel mai lăstă institutul de bani românesc ardelenesc.

Nu uitați, a Vă adresă în toate afacerile D-V. către:

Banca Centrală în Cluj, str. Regina Maria No. 6.
Banca Centrală, Filiala — Arad, piața Boroz Béni No. 3.
Banca Centrală Filiala — Alba-Iulia (fosta banca „Iulia”).
Banca Centrală, Filiala — Hașieș (fosta banca „Hoșieșegnad”).
Banca Centrală, Filiala — Turda (fosta banca „Arlesana”).
Banca Centrală, Filiala — Oradea-mare (fosta banca „Sentinela”).
Banca Centrală, Filiala — Sibiu str. Cisnădiei 7, etajul al II-a, unde totdeauna vi se vor da sfaturile cele mai bune și vi se vor împrăvi afacerile cu cea mai mare punctualitate.

Nu uitați, că Banca Centrală se ocupă cu tot felul de afaceri comerciale, de mărfuri, de cereale, industriale și de bancă. — Erați Români! Sprijiniți Banca Centrală și Filialele ei.

(251) 2-5